

# Kina och Tibet – en historisk tillbakablick

Läser man en kinesisk bok eller artikel om Tibet ställs man förr eller senare inför påståenden om att Tibet ”alltid” eller ”sedan gammalt” varit en del av Kina. Detta är en syn som dock inte delas av Dalai Lama, exiltibetanerna och de flesta västerländska forskare.

TEXT: BERTIL LUNDAHL

Enligt den nuvarande kinesiska historieskrivningen är Kina ett multi-etniskt land, vilket man i och för sig kan säga om många länder. Men i Kina innebär det också att man projicerar dagens Kina, med sitt nuvarande territorium plus åtminstone Taiwan, bakåt i tiden och ägnar sig åt vad som kan kallas retroaktiv historieskrivning. Enligt den blir då alla de folk som en gång bodde inom det nuvarande Kinas gränser egentligen kineser, trots att vare sig dessa folk själva eller dåtidens kineser såg dem som sådana. De betraktades i stället av kineserna som barbarer. Men de omnämns ofta nu som minoritetsfolk, som om de redan långt tillbaka var en del av Kina.

Dagens Kina består ju av dem som vi i första hand tänker oss som kineser, Han-kineserna, som utgör drygt 90 procent av befolkningen, och 55 andra etniska grupper, som kallas för minoritetsfolk.

Fördelen med denna historiesyn och talet om det multi-etniska Kina är att den döljer att det idag är ett folk, Han-kineserna, som totalt dominerar även i de stora till namnet autonoma områdena, dit bl.a. Tibet och Xinjiang hör. I teorin ska tibetanerna respektive uigurerna vara självstyrande där, men verkligheten är en annan.

En annan fördel med det multi-etniska synsättet är att Han-kineserna kan göra anspråk på de områden som behärskades av mongolerna och manchuerna, som under Yuan- respektive Qingdynastin erövrade hela dåtidens Kina och mycket mer därtill. Detta har som vi kommer att se stor betydelse för Tibet.

Detta multi-etniska Kina framställs gärna som mer harmoniskt och konfliktfritt än i verkligheten för att främja bilden av att det är och har varit ett land.

## Tributsystemet

För att förstå det kinesiska synsättet idag måste man också se på en annan faktor, nämligen den förmoderna, ojämn

lika form för diplomati och handel, tributsystemet, som jag skrev om i ”Spåren av det förflutna – legationskvartieren i Peking” i *Kinarapport* 4/2007.

Enligt detta system var Kina centrum för den civiliserade världen. Länder som ville ha diplomatiskt och ekonomiskt utbyte med Kina tvingades underkasta sig rollen som tributstater och fick då bedriva handel med Kina. Utländska dignitärer fick titlar av den kinesiske kejsaren, vilket kunde ge dem ökad prestige på hemmaplan men det innebar också en form av erkännande av Kina som den mäktigare parten. Varuutbytet var ofta gynnsamt för tributstaten och så länge de styrande där fick behålla den reella makten i sitt land kunde de acceptera systemet. Kinas syn var att man välvilligt lät andra stater eller folk ta del av den avancerade kinesiska civilisationens välsignelser.

## Synen på den historiska utvecklingen

Denna förmenta välvilja går igen när vi ser på en tredje faktor som också är av betydelse för att förstå det kinesiska synsättet. Med den västerländska påverkan på Kina från och med 1800-talets senare del kom också idén om att historien utvecklas så att folk och länder går från ett primitivt stadium till ett mer avancerat.

När kommunisterna tog makten anslöt man sig till den marxistiska idén om samhällenas historiska utveckling från urkommunism till slavsamhälle, feodalism, kapitalism, socialism och slutligen kommunism. Ju längre bak på denna skala ett folk eller land befinner sig desto mer ”efterblivet” (luohou) är det. ”Efterblivet” betyder här att det halkat efter och syftar inte på intelligensen. På senare tid har tonvikten för kommunistpartiet snarare handlat om hur långt ett land eller folk kommit i fråga om modernisering.

I enlighet med detta synsätt är Han-kineserna mer avan-

cerade än minoritetsfolken i Kina och det är därför viktigt att välvilligt hjälpa de "efterblivna" folken som t.ex. tibetanerna att bli mer moderna.

### Tibetanernas syn

De tibetaner som kan uttrycka sig fritt, d.v.s. de som befinner sig i exil, delar inte det kinesiska synsättet. De framhåller i stället de stora skillnaderna mellan tibetaner och kineser och att tibetanerna under större delen av historien styrts över sitt eget land. De gör också skillnad på vilka folk som styrts över Kina och betonar att förhållandet till mongolerna och manchuerna varit närmare och mer positivt än deras relation till Han-kineserna.

Till skillnad från dagens kinesiska historiker, som gärna framhåller det egna landets inflytande på Tibet, så betonar tibetanerna att man också fått impulser från andra länder och att landet var mer utvecklat än kineserna vill påskina.

Det tibetanska skriftsystemet t.ex. kom från Indien på 600-talet. Och när buddhismen blev statsreligion i Tibet på 700-talet byggdes det första klostret Samye med hjälp av indiska buddhistiska mästare. Tibetanerna kom också att föredra den indiska gradvisa vägen till upplysning snarare än den kinesiska omedelbara, efter att inbjudna indiska och kinesiska buddhister debatterat frågan. Den direkta vägen fortlever dock inom vissa skolor.

### De tidiga relationerna

En del kinesiska verk om relationerna mellan Kina och Tibet nöjer sig inte med att gå tillbaka till Tangdynstin (618–907), då kontakterna mellan de båda etablerades i större skala. I boken *Han-Zang minzu guanxi shi (Historien om relationerna mellan de kinesiska och tibetanska folken)* försöker man genom exempel på förbindelser och likheter i fråga om folkslag, DNA, språk, kulturföremål och religion påvisa ett närmare band mellan kineser och tibetaner och därmed antyda att de bör tillhöra ett land.

Man kan bara konstatera att om en sådan jämförelse gjordes mellan t.ex. svenskar, danskar, norrmän och tyskar skulle man säkert finna större likheter mellan oss än mellan tibetaner och kineser trots att våra germanska folk tillhör olika nationer.

Den första större statsbildningen i Tibet tillkom under Songtsen Gampo, som regerade 617–649/50. Han besegrade ett antal mindre kungadömen och lade grunden till det imperium som under tvåhundra år framåt kom att vara en rival till Kina.

Songtsen Gampo hade flera hustrur, varav en nepalesisk och en kinesisk, som båda förde med sig buddhastatyer till Lhasa. Han lät bygga de första två buddhistiska templen i Tibet, Jokhang och Ramoche, för att härbärgera statyerna. Jokhang, som byggdes till den nepalesiska hustruns staty, räknas än idag som det främsta templet i Tibet. Den kinesiska hustrun, prinsessan Wen Cheng, förde med sig rikligt med gåvor och kineserna framhåller gärna hennes bidrag till den tibetanska civilisationen.

Det diplomatiska utbytet mellan Tang och Tibet var stort under den här perioden men båda var också rivaler om inflytandet över det som idag är den kinesiska delen av Sidenvägen. Många krig mellan länderna fördes och när tibetanerna var som starkast lyckades de till och med att erövra den kinesiska huvudstaden Chang'an (nuvarande Xi'an) 763 och tillsätta en ny kejsare. Kina, å sin sida var aldrig i närheten av att tränga så långt in på tibetanskt territorium under den här perioden.

De många krigen ledde till flera fredsfördrag, varav det mest kända slöts 822. I detta sägs klart och tydligt att Tibet och Kina är två olika länder som ingår en allians. Gränserna mellan dem slås fast och båda sidor förbinder sig att inte angripa varandra. Tibetanerna ska leva lyckliga i Tibet och kineserna i Kina. Fördragstexten finns än idag bevarad på en stele (stentavla) utanför Jokhang-templet.

Texten framhålls förstas främst idag av tibetanerna som ett bevis för att Tibet var ett självständigt land under Tangdynstin. Vissa kinesiska propagandaskrifter underlåter att återge de kontroversiella delarna av texten eftersom det är uppenbart att den kinesiska sidan inte levt upp till fördraget. Den visar också klart att Tibet inte "alltid" hört till Kina.

Både det tibetanska imperiet och Tangimperiet kom att försvagas under 800-talet – det tibetanska föll sönder redan i mitten av 800-talet och Tang definitivt 907. För Tibet inleddes en lång period av splittring utan någon centralmakt. Buddhismen växte sig starkare och dess olika skolor med sina kloster kom att bli både religiösa och världsliga maktcentra. I Kina kom så småningom en ny, men militärt sett mycket svagare dynasti till makten, nämligen Song (960–1279).

### Djingis khan och hans ättlingar

Songdynstin var kulturellt och ekonomiskt sett en framstående dynasti, men militärt kunde den inte stå emot de folk som kom att ta kontrollen över norra Kina och så



*Torget framför Jokhang-templet i Lhasa med stelen med fördragstexten från 822 bakom muren t.b. Långt borta i bakgrunden t.b. syns Dalai Lamas palats Potala, som byggdes på 1600-talet. Foto Ingrid Booz Morejohn.*

småningom tvinga Song att flytta huvudstaden söderut 1127. Först kom khitanerna, som grundade dynastin Liao (916–1125), men de besegrades av manchuernas förfäder jurchen, som skapade Jindynastin (1115–1234). Ett annat folk, tanguterna, tog under namnet Västra Xia (1038–1237) kontrollen över ett område i nuvarande Gansu, Shaanxi och Ningxia.

Men det var det mäktigaste av de nordliga folken, mongolerna, som under Djingis khan och hans ättlingars ledning kom att göra slut på tanguternas Västra Xia, jurchens Jin och den kinesiska Songdynastin. Djingis khans sonson Khubilai khan var den som krossade Song och skapade en ny dynasti, Yuan (1271–1368). Han flyttade sin huvudstad från de mongoliska områdena till dagens Peking 1272.

I ett kinesiskt verk om Tibets status framställs det så här: ”Yuandynastin trädde fram som den första nationella makten kännetecknad av minoritetsstyre i Kina. ... Mongoler, Han-kineser, tibetaner och diverse andra nationali-

teter slöt sig samman för att bilda en politisk storhet som blomstrade ekonomiskt och kulturellt.”

Denna konfliktfria beskrivning stämmer dåligt in på den mongoliska erövringen av Kina. Under det mongoliska väldet förvandlades nämligen kineserna till tredje och fjärde klassens medborgare i det som varit deras eget land. Mongolerna och därefter andra utlänningar som uigurer och tibetaner stod över kineserna i rang. Att mongolerna för den tidens kineser framstod som främmande inkräktare framgår klart av upprorsledaren och den blivande förste Mingkejsaren Zhu Yuanzhangs paroll: ”Driv ut barbarerna!”

Innan mongolerna krossade Song lade de under sig Tibet. De hade förmodligen inspirerats av tangutiska härskare i Västra Xia som etablerat ett förhållande till tibetanska buddhistiska lamor, s.k. präst-patron (chö-yön på tibetanska). Genom att liera sig med en andlig ledare hade dessa världsliga ledare sökt stärka sin ställning. Khubilai

khan utsåg Phagpa från Sakyaklostret i Tibet till sin andlige lärare och buddhistiskt överhuvud i väldet. Med hjälp av mongoliska trupper, kunde Phagpa etablera sig som khanens representant i Tibet.

Det hamnade alltså under det mongoliska väldet och styrdes inte som en del av Kina. Tibetanerna kom också att frigöra sig från det mongoliska väldet tio år före Kina. I det kinesiska standardhistorieverket *Yuandynastins historia* nämns inte Tibet som en del av Kina, vilket förtiogs i dagens kinesiska propaganda.

En vanlig ståndpunkt bland kineser idag är nämligen att Tibet blev en del av Kina under Yuandynastin. Men det är en åsikt som inte delas av tibetanerna eller flertalet västerländska forskare. Den delades heller inte av de kinesiska förhandlarna vid Simlakonferensen 1914, som hävdade att det var först 1792 som Kina fick definitiv kontroll över Tibet.

Det är alltså ett relativt nytt påfund som bl.a. förlöjligades av Kinas kanske mest kände författare under 1900-talet, Lu Xun, när han sade: "Vid 20 års ålder hörde jag att "vår" Djingis khan erövrade Europa, och att det var "vår" mest ärofulla era. Först när jag blev 25 år gammal förstod jag att denna "vår" så kallade mest ärofulla era inte var något annat än då mongolerna erövrade Kina". (Citat ur Joakim Enwall's artikel "Kulten av Djingis khan i Inre Mongoliet" i *Kinarapport* 4/2008.) Att mongolerna inte heller delar den kinesiska uppfattningen är förstås en självklarhet.

### Tibet under Mingdynastin (1368–1644)

Kinesiska historiker idag hävdar att Ming, som var den sista Han-kinesiska kejsardynastin, fortsatte att styra över Tibet ungefär som Yuan. Ming tillsatte en post med ansvar för Tibet. Wei Zheng, som innehade posten, nämns dock överhuvudtaget inte i tibetanska källor och mycket sparsamt i kinesiska, vilket tyder på att han inte hade någon reell makt över Tibet. Kina tillsatte gärna ämbetsmän med ansvar för områden de inte hade verklig kontroll över eller delade ut titlar till dignitärer bland andra folk och hävdade att dessa fått sin position genom den kinesiske kejsarens beslut i enlighet med uppfattningen om Kina som civilisationens och den världsliga maktens centrum.

I själva verket hade flera av de främsta representanterna för ledande buddhistiska skolor i Tibet som fick titlar från Kina redan en maktposition eller post innan de fick titeln. Titlarna fungerade snarare som ett kinesiskt erkännande



*Tsongkhapa, grundaren av Gelugpa-skolan på 1400-talet, inbjöds av tredje Mingkejsaren till Kina men reste aldrig dit. Han grundade Ganden-klostret, som förstördes under kulturrevolutionen då även hans mumie brändes på bål. Klostret är återuppyggt liksom hans grav, där det som kunde räddas efter bälet är begravt.*

i efterhand. Men för tibetanska religiösa ledare var det en lönsam affär att besöka Kina eftersom den kinesiske kejsaren som regel gav mer än han fick av dem som kom och lämnade tribut.

Att tibetaner lämnade tribut har av dagens kineser använts som argument för att Tibet underordnade sig Kina och ska vara en del av Kina, men i så fall skulle kineserna även kunna göra anspråk på andra självständiga stater t.ex. i Sydostasien som också lämnade tribut i forna tider.

Andra saker talar också mot den kinesiska ståndpunkten. Den förste Mingkejsaren sände brev till Tibet precis som till andra främmande länder och meddelade att Ming

upprättats. I brevet omnämns Tibet som en stat skild från Kina. Precis som i fallet med Yuandynastins officiella historia, nämns inte heller Tibet som en del av Kina i standardverket *Mingdynastins historia*.

Kontakterna mellan tibetanska religiösa ledare och mongolerna, som nu endast behärskade området norr om kinesiska muren, fortsatte dock under Mingperioden och kom att befästa den tibetanska buddhismens ställning bland mongolerna. År 1577 inbjöd den mongoliske ledaren Altan khan, inspirerad av Khubilai khans relation till Phagpa på 1200-talet, den tibetanske laman Sönam Gyatso till sitt läger. Han gav honom namnet Dalai, som är en mongolisk översättning av Gyatso, vilket betyder ”ocean”. Lama betyder guru, lärare, och Sönam Gyatso blev hädanefter känd som Dalai Lama. Två av hans företrädare utsågs postumt till den förste respektive andre Dalai Lama. Den tredje Dalai Lama erkände i sin tur Altan khan som en reinkarnation av Djingis khan, vilket ökade dennes politiska prestige. Altans sonson kom senare att bli den fjärde Dalai Lama, den ende av dem som varit mongol. Längre fram kom mongolen Gushri khan att med en militär insats ena tibetanerna och utse den berömde femte Dalai Lama till både religiös och världslig härskare i Tibet 1642.

### **Qingdynastins inflytande i Tibet**

Manchuerna som hade sitt ursprung i nuvarande nordöstra Kina (Manchuriet) tog 1644 makten över Kina under dynastinamnet Qing. Innan dess hade de besegrat och fått med sig en del av mongolerna i sin ambition att erövra Kina. Mongolernas band till den tibetanska buddhismen bidrog till att även manchuerna sökte kontakter med Tibet.

Den femte Dalai Lama inbjöds av den förste Qingkejsaren till Peking och senare under 1700-talet kom såväl Qingkejsarna Yongzheng (reg. 1723–1735) som hans son Qianlong (reg. 1736–1796) att visa starkt intresse för den tibetanska buddhismen. Under 1700-talet kom Lamatemplet Yonghe gong i Peking till, och det var också då flera tempel i tibetanskinspirerad stil, däribland ”Lilla Potala”, byggdes i nuvarande Chengde, där ett av Qingkejsarnas sommarpalats låg. Kontrasten mellan den vördnad som Qingkejsarna visade den tibetanska buddhismen står i bjärt kontrast till den fruktansvärda ödeläggelse som det kinesiska kommunistpartiet åstadkom under Maotiden i Tibet.

Till skillnad från Mingdynastin kom Qing att skaffa sig reellt inflytande över Tibet, speciellt från 1700-talet

då Qingkejsarna sände trupper dit för att ingripa i interna stridigheter eller för att fördriva inkräktare som dzungarerna 1720 och gurkhas från Nepal 1792. Trupper stationerades i Tibet och speciella representanter för kejsarmakten, amban, tillsattes. I samband med det senare ingripandet kom 1792–93 nya påbud från kejsaren Qianlong som gav amban ökad makt och införde ett system för att utse de högsta religiösa företrädarna i Tibet. De främsta inom den buddhistiska skola, Gelugpa, som främjades av Qing, d.v.s. Dalai Lama och Panchen Lama, skulle utses genom lottdragning och kejsaren skulle också tillsätta lägre rankade religiösa ledare.

Men Tibet betraktades liksom de andra ytterområdena som beboddes av t.ex. mongoler och uigurer som skilda från de provinser som Mingdynastin styrte över, d.v.s. det vi ibland kallar det egentliga Kina. Tibetaner och andra från ytterområdena var underställda ett speciellt organ, Lifan yuan, och deras särställning visades bl.a. också av att de inte tvingades bära den manchariska hårpiskan och raka främre delen av huvudet som kineserna tvingades göra som ett tecken på underkastelse. Vissa västerländska forskare har kallat Tibet ett protektorat under Qing. Tibetanerna kunde tillkalla militär hjälp vid behov samtidigt som de fick behålla sin kultur, religion och en hel del självbestämmande. För Qingkejsarna handlade det främst om ett intresse av att upprätthålla stabilitet i ytterområdena. Det var inget mål i sig att utvidga imperiet, eftersom militära operationer dit var kostsamma.

Trots att Qings inflytande över Tibet skulle stärkas enligt de nya påbuden 1792–93, var det också ungefär då som Qings storhetstid gick mot sitt slut. Det kom att försvaga dynastins ställning i Tibet. Inom Kina utbröt Vita lotusens uppror och det skulle komma att följas av många andra under 1800-talet. Den västerländska imperialismen med opiumhandeln och krigen som följde gjorde också att Qingkejsarna fick annat än Tibet att ägna sig åt under 1800-talet. Ambans ställning försvagades successivt och när britererna slöt avtal med Qing om tillträde till Tibet 1876 visade tibetanerna att de inte godtog en uppgörelse ovanför deras huvud.

Britererna insåg i slutet av Qing att dynastins överhöghet i Tibet var en fiktion. För att hindra befarat ryskt inflytande där och för att skaffa egna handelsprivilegier invaderade britererna Tibet 1904 och slöt ett avtal med tibetanerna som gav handelsrättigheter. När sedan

Qingdynastin och därmed kejsardömet slutligen föll 1911–12 dröjde det inte länge förrän Tibet och Mongoliet förklarade sig självständiga.

### Republiken Kina och Tibet

När den kinesiska republikanska rörelsens ledande gestalt Sun Yat-sen gick till storms mot Qingdynastin och manchuernas styre återknöt han ofta till förste Mingkejsarens paroll: Driv ut barbarerna! Det visar att han och många med honom såg manchuerna som ett icke-kinesiskt erövringsfolk.

Men ganska snart insåg dessa Han-kineser att om de skulle kunna göra anspråk på de erövringar manchuerna gjort måste de legitimera sina anspråk på ett nytt sätt. Det blev genom att tala om ett förbund mellan de fem folk som Qing officiellt styrde över: kineser, manchuer, mongoler, muslimer och tibetaner. Grunden för talet om det multi-etniska Kina hade lagts.

Men detta synsätt delades inte av mongolerna och tibetanerna som hävdade att de lytt under manchuerna och inte under kineserna, vilket ledde till att de förklarade sig självständiga. Den trettonde Dalai Lama körde ut kinesiska trupper som tagit sig in i Tibet och förklarade 1913 att Tibet var ett oberoende land. Problemet för Tibet var att man inte sökte bekräftelse från den tidens stormakter på denna status utan förblev relativt inävt. Till skillnad från Yttre Mongoliet, som med rysk hjälp förhindrade att Kina tog kontroll över territoriet och som idag är det självständiga landet Mongoliet, kom Tibet inte att få motsvarande stöd när det behövdes.

Inre splittring mellan Dalai Lama och Panchen Lama kom också att försvaga landet och ledde till att Panchen Lama begav sig till Kina, som stödde honom. Han dog emellertid 1937 och hans efterträdare, den tionde Panchen Lama, utsågs utan medverkan från de tibetanska myndigheterna i Lhasa. Panchen Lama var inte unik – det fanns andra inom det tibetanska ledarskiktet som också hade en mer positiv hållning till Kina, vilket försvagade dem som ville behålla ett självständigt Tibet.

Den trettonde Dalai Lama, som försökt hävda Tibets självständighet men misslyckats med att bygga upp en militärmakt som kunde garantera den, dog 1933. En reinkarnation av honom utsågs men det kom att dröja till 1950 innan denne, den nuvarande Dalai Lama, gavs någon politisk makt. Innan den trettonde Dalai Lama dog lämnade han ett politiskt testamente där han varnade för de fasor och

*I nuvarande Chengde, drygt 20 mil norrdöst om Peking, anlade Qingkejsarna ett sommarpalats på 1700-talet. Utanför sommarpalatset byggdes ett flertal tempel, däribland detta i tibetanskinspirerad stil. Tempelns namn är Putuo Zongzheng, men det kallas även Lilla Potala, eftersom det påminner om Dalai Lamas palats i Lhasa.*

*Foto Bertil Lundahl.*



den förföljelse och förstörelse som skulle inträffa om kommunisterna skulle få makt över Tibet. Det skulle komma att visa sig att han i mångt och mycket skulle få rätt.

Men innan dess hade Chiang Kai-shek, som blev Kinas verkliga ledare 1928, fortsatt göra anspråk på Tibet. Han tillsatte en kommission för mongoliska och tibetanska angelägenheter men under hans tid som Kinas ledare var landet för svagt för att genomföra en erövring. Fram till 1934 fanns ingen kinesisk representant i Tibet. Sedan accepterades en sådan liksom en indisk och en nepalesisk. Även briter fick ha en representant där.

Mao Zedong och kommunisterna, som gärna ville framställa sig som mer storsinta än sin fiende Chiang Kai-shek, lovade, som Magnus Fiskesjö framhållit i *Kinareport* 4/2007, i sin konstitution från 1936 att varje icke-kinesiskt folk som underkuvats av de gamla imperierna, t.ex. tibetanerna, skul-



le ha rätt till självständighet, till och med att utträda ur den federation i sovjetisk stil som man tänkte upprätta.

Av detta blev intet när kommunisterna väl hade växt sig så starka att de kunde beseгра Chiang i slutet av 1940-talet. De var fast beslutna att ta makten över Tibet. När Tibet vädjade till stormakterna och FN fick man inget stöd. USA och Storbritannien valde att nöja sig med att kräva att Tibet skulle ha autonomi under kinesisk överhöghet. När Internationella juristkommissionen senare gjorde ett utlåtande om Tibets status under Republiken Kinas tid var slutsatsen att Tibet de facto varit självständigt mellan 1913 och 1950, en ståndpunkt som förstås inte delades av Kina.

Man kan hur som helst konstatera att det kommunistiska maktövertagandet kom att innebära ett radikalt annorlunda sätt att använda makt gentemot Tibet än vad som

varit fallet under Qing och, i den mån det förekommit, under Republiken Kina. Man kan också konstatera att den tibetanska ledningen aldrig frivilligt skulle ha uppgivit det faktiska självbestämmande man hade. Det framgår tydligt av det brev den tibetanska regeringen skickade till Mao Zedong 1 november 1949 där kommunisterna anmodades att respektera Tibets självständighet. Det var i stället det militära hotet från det kinesiska kommunistpartiet och bristen på stöd från omvärlden som tvingade den till eftergifter.

*Bertil Lundahl* är fil.dr i sinologi och har varit lärare, forskare och kursledare vid Institutionen för östasiatiska språk i Lund 1972–98. Han har skrivit ett stort antal artiklar om Kina för *Nationalencyklopedin*, lett ett 70-tal resor till Kina och är sedan 2004 redaktör för tidskriften *Kinarapport*.